

מדבריו, אלא נקט כן משום "תפסת מרובה לא תפסת" (יומא פ.), ומשום "מוטב שיהיו שוגגין", שחשש שאם נחייב אותן לכסות גם את החלק מתחת לברך (שכך ההלכה, לדעתו), לא ישמעו כלל. כך משמע מן השאלה שהוא נשאל שם:

אודות בנות המופיעות בבית הספר תיכון דתי בחצאיות קצרות ביותר (מיני), ואין בידן למחות, כי לדאבון לבנו נפרצו גדרי הצניעות, ולא ישמעו לקול מורים.

הרי שהיתה בעיה שהבנות לא תשמענה להחמיר כדעה שהיא עיקר ההלכה. ולכן פסק להורות להן כדעה המקילה.

ואולם עתה שנוהגות בנות ישראל רבות ללבוש שמלות ארוכות, מצוה לפרסם שמעיקר הדין כך צריך לנהוג, בטרם יסוב אופן האופנה ויסור לסורו, לשמלות קצרות, ואז לא ישמעו לפסק ההלכה.

פרק יז: משמעויות לכאורה שהשוק למעלה מהברך

הסתירה בדברי הרא"ש

הרא"ש, יבמות, פרק יב, סימן ז (הובא בטור אבן העזר סימן קסט ובבית יוסף שם ד"ה חלצה מן) כותב:

וכן אם קשרו למעלה מן הארכובה, שעיקר עמידת הסנדל ע"י הקשירה, ולא קרינן ביה וחליצה נעלו מעל רגלו. אבל מנעל שיכול לעמוד ברגל [להלוך בן] בלא קשירה, לא ידענא למה תפסל החליצה אם קשר למעלה מן הארכובה, או אפילו אם חולץ בלא קשירה; שלא נרמזה קשירה בתורה, ולא נאמרה הלכה למשה מסיני. והא דקאמר בירושלמי: כיני מתניתין, בקושר מן הארכובה ולמטה כשרה, מן הארכובה ולמעלה פסולה, לא בא למעוטי קיטע, אלא לאשמעינן דבעינן שתהא אף הקשירה מן הארכובה ולמטה, ובסנדל שלהם, שאינו יכול לעמוד ברגל בלא קשירה. אי נמי, בקיטע איירי, ואתא לאשמעינן דבעינן שישאר כל כך בשוקו שיוכל להכניס הסנדל בשוקו ולהוציא[ו] למטה מן הארכובה. אבל אם נחתך שוקו בסמוך לארכובה שאינו יכול לקשור הסנדל אלא בשוקו למעלה מן הארכובה פסולה.

כאן יש פעם יחידה שהרא"ש מכנה גם את מה שמעל הארכובה בשם שוק. לכאורה היה נראה שהרא"ש כאן לא דיקדק בלשונו, ונקט בשיגרא דלישנא "לקשור בשוקו" במקום "ברגלו". אך הרב יהודה הנקין בעל שו"ת בני בני העיר לי והראה שיש כאן טעות סופר. שהרי הרא"ש כבר כתב דברים אלו בתוספות הרא"ש יבמות דף קג:

א"נ בקיטע אירי ואתא לאשמעינן דבעינן שישאר כל כך משוקו שיכול להכניס הסנדל בשוקו ולקשורו למטה מן הארכובה אבל אם נחתך שוקו בסמוך לארכובה שאינו יכול לקשור הסנדל בשוקו אלא למעלה מן הארכובה פסולה.

דבריו כאן הם כמעט מילה במילה כבפסקיו, אולם המילה 'בשוקו' כתובה כאן לפני המילה 'אלא'. פירוש הדברים ששוקו הינו למטה מארכובה ושם אינו יכול לקשור, ולמעלה מן הארכובה אינו בכלל שוקו.

סיוע לדברי הרב הנקין נמצא בהבדל הנוסף שבין דברי הרא"ש. בתוספותיו כתב